

אין עוד מלבדו
על יחיד ומיוחד

בית שלמה

פרשת פינחס
ה'תשס"ג
ה'תשס"ג

פרשת יתרו
תשפ"ד
גליון 372
נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מור"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
ר' זאב ב"ר משה חיים
הרה"ק רבי משה מוקיטוב ב"ר שלמה
הרה"ק רבי יחזקאל ב"ר צבי הירש
הגה"ק רבי חיים פאלאג'י ב"ר יעקב
הרה"ק רבי משה מלאדמור ב"ר שלמה
הרה"ק רבי שמואל ב"ר יחיאל מיכל אהרן
הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטרקוב
ב"ר ישכר בער
הגה"ק רבי שמעון סופר מקראקא
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר לייביש
הרה"ק רבי יצחק יהודה לייב חגליש ב"ר
מאיר
הרה"ק רבי יצחק ב"ר מרדכי מנעשכ"ז
הרה"ק רבי יחיאל מאיר ב"ר יעקב צבי
הרה"ק רבי יעקב מנעשכ"ז ב"ר מרדכי
הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר שלמה אייגער
הרה"ק רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא

פרפראות בדרך מוסר
על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלחו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ כִּהְיוּ מְדִינַת חֹתָן מֹשֶׁה אֶת פֶּלֶא אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ בְּיַד יְהוָה אֱת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" (י"ח, א')

רש"י - שבע שמות נקראו לו רעואל, יתר, יתרו, חובב, חבר, קני, פוטיאל. יתר, על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה. יתרו לכשתגיר וקיים המצוות הוסיפו לו אות אחת על שמו. חובב שחבב את התורה. וחובב הוא יתרו, שנאמר שופטים (ד', י"א) מבני חובב חותן משה" יתר הוא אחד משמותיו של יתרו עולה כמניין שש מאות ועשר ועם האותיות עולה למניין שש מאות ושלוש עשרה העולה כמניין תרי"ג רמו לתורה שניתנה בפרשה זו

"וַיִּסְפָּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְרַתְּם בְּדֶרֶךְ וַיֵּצֵאֵם ה'" (י"ח, ח')

רש"י - למשוך את לבו לקרבו לתורה

ידוע מה שאומר רבי נחמן מברסלב ז"ע כי העולם אומרים שסיפורים עוזרים להירדם כמעשה אחשוורוש ואנו אומרים שסיפורים עוזרים להתעורר וניתן ללמוד זאת גם מפסוק זה ויספר משה לחתנו ומפרש רש"י הקדוש כי ע"י הסיפורים של קריעת ים סוף ומלחמת עמלק היה מתכוון משה לקרב את יתרו לתורה ולכן העצה לרוצים להתעורר לעבודת ה' היא לקרוא סיפורים צדיקים וכידוע אפילו שיחת חולין של צדיקים תורה היא

"אִם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה תַעֲשֶׂה וַיִּצְוָךְ אֱלֹקִים וַיְכַלֶּת עִמּוֹד וְגַם כָּל הָעַם הַזֶּה עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם" (י"ח, כ"ג)

לפסוק דין אמת שכל אחד ישלם את מה שחייב כדי שלא יצטרך לחזור בגלגול ובכך יוכל לשכב בשלום על משכבו וכן עניין זה נרמז במילה מקומו שהרי היה יכול לומר וכל העם יבואו בשלום ללא המילה מקומו אלא דבר זה בא לרמוז על כך שהמקום הוא של הקב"ה יתברך שמו ומלא כל הארץ כבודו ואין המקום הוא של האדם אלא של הקב"ה וברצונו נותן וברצונו לוקח ולכן אין אדם יכול לקחת או לקבל אלא"כ הדבר נגזר משמים ע"כ יש על האדם ללכת בדרכים ישרות לא לגנוב ולא לגזול ואז יוכל לנוח לאחר מאה ועשרים על משכבו בשלום עפ"י הנ"ל גם מובן מדוע נכתב שם אלקים המורה על מידת הדין והבן

ידוע שכאשר כתובה האות ב' לפני המילה שלום הכוונה למי שנפטר ל"ע מהעולם ולכן כאשר אנו מברכים אדם היוצא לדרך אנו אומרים לך שלום א"כ מדוע אומר יתרו שהעם יבוא על מקומו בשלום והוא מזכיר זאת דווקא בעניין בעלי הדין שבאים להתדיין לפני משה אלא ניתן לתרץ בס"ד כי בזה בא יתרו לרמוז למי שלא שילם את כל חובותיו הכספיים בעוה"ז יש עליו לחזור בגלגול לשלם את חובותיו וכן מי שגנב או גול גם הוא יצטרך לחזור לזה העולם כדי לשלם למי שלקח ממנו ללא רשות מכאן יוצא שכל הנ"ל לא נחים בשלום על משכבם אלא צריכים הם לחזור בגלגול וע"כ אומר יתרו שיש על הדיינים לשים לב

"וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֵל ה'" (י"ט, ח')

רש"י - ביום המחרת, שהוא יום שלישי, שהרי בהשכמה עלה. וכי צריך היה משה להשיב, אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממה שלא אמר, הואיל וידוע מי ששלחני, איני צריך להשיב

בדרך צחות נאמר כי ישנם אנשים האומרים שהם דתיים בלב ואין הם צריכים לקיים גם את המצוות המעשיות וכבר הקב"ה יודע כמה הם מאמינים ונראה מפס' זה כי כמובן אין הם נוהגים כשורה לפי שאנו למדים ממעשה משה רע"ה שאע"פ שהוא ידע כי הקב"ה יודע את תשובת בני"ש שאמרנו נעשה ונשמע בכל זאת הוא השיב את דברי העם לקב"ה ומכאן שיש גם לעשות מעשה ולא להשאיר את הדברים רק בגדר מחשבת הלב

"מֹשֶׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל" (י"ט, ט')

פס' זה רומז על עניין צדיק גזור והקב"ה מקיים כמו שנאמר באיוב (כ"ב, כ"ח) "ותגור אומר ויקם לך" לפי שמה הוא הצדיק המדבר ומתפלל אל ה' והקב"ה עונה לקול תפלתו ובקשתו של הצדיק זהו שכותב רש"י יעננו בקול. יעננו על דבר הקול

"וַיִּרְדּוּ מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם" (י"ט, כ"ה)

רמז שהרב המלמד תורה צריך לרדת אל העם היינו לדבר במילים פשוטות ומובנות לפי רמת הציבור שאותו הוא מלמד ולא להתעקש מתוך גאווה ללמד ברמה שרק הרב מבין

משנת הצדיק - הרה"ק רבי רחמים בוכריס צוק"ל זי"ע - כ"ז שבט (שבת)

חכם רחמים בוכריס נולד לאביו רבי משה ולאמו זעימה (נעימה) ביום ז' אדר תרע"א (1911) בגרבא. הרב רחמים בוכריס נקרא בשם סבו שהיה הרב הראשי לגרבא. אביו של חכם רחמים היה עוסק במסחר והביא את בנו ללמוד אצל החכמים וביניהם: חכם שלום הכהן, חכם משה הכהן וחכם חיותא הכהן. בשנת תש"ה (1945) עלה עם בני ביתו לארץ ישראל והתיישב במושב תלמים. לאחר תקופה קצרה התאלמן מאשתו הראשונה ונשא לאשה את ריחנה, שהייתה אלמנה עם ילדים. ממושב תלמים עבר להתגורר בכפר יבנה ואחר כך התיישבו בבני ברק מקום משכנם הקבוע. לפרנסתו היה עוסק במלאכות שונות. בתחילה מכירת תבלינים, לאחר מכן בחינוך בנות ישראל ורוב השנים במעבדות של אוניברסיטת בר אילן. על אף השעות שהיה עובד היו מעיינותיו מכוונות ללימוד התורה וכשהיה גומר

את העבודה במעבדה, היה הולך לספריית האוניברסיטה ויושב שם לעסוק בתורה. חכם רחמים בוכריס היה רגיש לזולת וכשהיה שומע על חולה היה מוסר את נפשו עליו בתפילה ובביקור ובכל מה שיכול היה לעזור. את ברכת המזון ברח תמיד בקול רם לזכות את אשתו שלא הייתה יודעת לקרוא, אך הייתה יד ימינו ואהבתה לתורה הייתה גדולה כשלו. בשנותיו האחרונות כבה מאור עיניו ועל עובדה זו היה הצטער כיוון שלא היה יכול לעסוק בתורה. חכם רחמים בוכריס נפטר ביום כ"ז שבט תשס"ה (2005), זקן ושבע ימים בהיותו בן 94. משנת תשל"ח (1978) החלה לצאת לאור סדרת ספריו 'לב רחב'. בסדרה למעלה מעשרים ספרים, על התורה, על מסכת אבות, על מסכתות הש"ס, על תהילים, על המגילות, וישנם עוד כמה ספרים בכתב יד. וכך כתב הרב בעניין הצדקה: "היה ביתך פתוח לרווחה, ויהיו עניים בני ביתך - כל מי שמבקש הרווחה ועצה טובה, בגוף ובממוון, ובכל מיני עצות, שתיכף יכנס אליך וימצא אותך בבית. וישפוך שיחו לפניך על דאגתו, וישאל את פיך, ואתה את דעתו תניח במה שאתה יכול. ותן לעניים בשמחה, כאילו אתה נותן לבניך, ותשתדל שירגישו כמו בבית שלהם, ויהיו מן האוכל המוכן, ושיהיו המזונות מצויים ברווח, ולא בצרות עין. מכל מקום יש ללמדם דרך ארץ, כמו בני ביתך, ולהדריכם בדרך אמצעי, ולא יהיו כווללי בשר, אלא תן לו מנה בדיוק כמו אחד מבני הבית, ולא משירי האוכל. ואדרבה עם בני ביתך תנהג איתם כעניים, ולא בתפוקים.

ועל חשיבות קביעת עיתים לתורה כתב "כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה". - ביום עבודה, במסחר, במשאו ומתנו בין אנשים - הכל הולך על פי משפטי התורה ... וזה שיש לו הרצון ללמוד - מספיק לו זכות, ואף על פי שעדיין לא הספיק ללמוד. והעיקר שהכל יהיה בהצנע, ואינו משמיע קולו בשוק. וכן בתיקון המידות שלו - שהם תורתו של האדם, ידאג יומם ולילה לתיקונם.

ולעניין אהבת ישראל כתב "אהבת אדם, צריכה להיות אהבה טבעית, זאהבת רעך כמוך", ולא אהבה סיבתית. כלומר לאהוב את האדם - היותו הוא אדם. או מפני שהוא חכם, או מעלה נפשית אחרת. ולא בגלל שהוא צריך לעזרתו, או לקבל טובת הנאה ממנו, ומקדים לו אהבה בכדי שהלה יתרכך, ויתן לו חפצו ורצונו. שאהבה כזאת נקראת אהבה התלויה בדבר, ואינה אהבה יציבה, אלא תלויה ועומדת."

על מה שאומרים לפני לימוד מסכת אבות כתב "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר: וצמח קולנו לעולם ירוש ארץ. נצר מטעי מעשה ידי להתפאר" - נשמתם של ישראל חלק א-לוה ממעל, ואי אפשר שידח ממנו נידח. ואף על פי שחטא - ישראל הוא, אלא שנידון על מעשיו ואז יכנס לגן עדן. ולכן נוהגים לומר המשנה הזאת לפני לימוד מסכת אבות, בכדי לעורר האדם את נשמתו היקרה, ותקבל ותושפע מדברי המוסר הנאמרים פה, ותדע שעל ידי זה הוא זוכה לחיי העולם הבא. ועל הגאולה כתב הרב "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" - בכל דבר שאומרים בשם אומרו, על ידי כן יגדל שמו, ותעשה על ידו איזו תשועה לישראל, וכל שעה ושעה צריכים ישראל לאיזו גאולה"

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

צמח צדיק - הרה"ק מנחם מנדל הגר ב"ר חיים זצוק"ל זי"ע

"וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ כִּהֶן מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה אֶת פֶּלַא אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיאָהוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם" (י"ח, א')

יהי' הפחד רק מחמת עבודת הש"ת ולא יראת העונש כל ימי חיי כל במילוי כ"ף למ"ד גימ' בעקב שע"י שלבו נשבר תמיד בקרבו בין בטיבו בין בעקו ובא לבחינת עקב ענוה יראת ה' ימי חיי' עי"ז מהפך כל הכ"ח עתים שגימ' חיי' לטוב וזש"ה וישמע יתרו וגו' את כ"ל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו פי' שאע"פ שהקב"ה עשה להם הניסים והנפלאות ה' להם בחי' כ"ל שגימ' בעק"ב כנ"ל שהיו בבחי' עקב ענוה ושפלות רוח שחשבו שלא יהיו ראויים לניסים הללו ומתאי ח"ו נתן להם הקב"ה גמולם בעוה"ז ועי"ז ה' לבס נשבר בקרבם ועי"ז המתיקו כל הדינים וזה אשר עשה אלוקים עשה מלשון תיקון שתיקן והמתיקו שם אלוקים וזה מרמו רש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ר"ל שראו הניסים של קריעת ים סוף והיו חושבים בנפשם שאינם ראויים לזה שמה ח"ו נתן להם גמולם בעוה"ז והי' לבס נשבר בקרבם עי"ז זכו למלחמת עמלק שגימ' ר"ם שהכניעו את עמלק והי' להם תמיד שפלות רוח ונמשך עליהם השפעה חור"ר

אפשר לומר עד"ז דהנה כתיב אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי דהנה האדם צריך להיות תמיד בהכנעה ושפלות רוח ולהיות לבו נשבר בקרבו בין בטיבו בין בעקו אם ח"ו אין הולך לו כסדר בוודאי צריך להיות לבו נשבר בקרבו שמעשיו גרמו לו זאת ואם משפיעים לו מן השמים כל טוב צריך לדאוג שמה קיבל עולמו והוא ח"ו מאותם שמשלמים להם על פניהם וזה פי' הפסוק אך הוא לשון מיעוט כמשאח"ל אבין ורקין מעוטיין בין מיעוט בין טוב וחסד ירדפוני שניהם אצלי רדיפה כי כושיש לי אך מיעוט ח"ו אני מפחד שלא תקנתי מעשי וכשיש לי כל טוב אני חושב שמה ח"ו לא תקנתי מעשי ואני משלם להם על פניו והנה החילוק בזה דאם יש לו פחד מחמת שאינו הולך לו כסדר וחסד לא תיקן מעשיו זה הפחד אינו אמיתי כי יש בו פניות שירא מחמת עצמו מה שאינו הולך לו כסדר אבל אם יש לו כל טוב ומפחד שמה ח"ו לא תיקן מעשיו והוא מאותן שמשלמים להם על פניהם זה הפחד אין פניות לצורך עצמו שיש לו כל טוב ואין זה יראת העונש ועיקר הפחד הוא רק לשם שמים שמה לא עבד הש"ת כראוי ולכן ביקש דוד הע"ה אך טוב וחסד ירדפוני שיהי' לו רדיפה ע"י טוב וחסד שאז

סגולה לפרנסה - שבת מקור הברכה

"זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (כ', ח')

ונתצמצם ובחינת הצמצום הוא אור החזון והוא בלתי השגה לשום נאצל ונברא שאין שום חיה ושרף ואופן יוכל להשיג שם רק ישראל עם קדוש שהם למעלה מכל עולמות ואפילו מעולם השרפים הם גבוהים והם יכולין להתדבק ולהשיג אפילו בבחינת שבלתי השגה והוא בבחינת שאמרו חכמינו ז"ל (ראש השנה יז) לשארית נחלתו (מיכה ז, יח) לאותן שעושים עצמם כשיריים. ואמר המנוח האלקי מורי רבי מורינו דוב בער זצ"ל שקאי על הצדיקים שמתקדשין מאד בקדושה דמאריהון. ושורש הענין של קדושה רומז גם כן למקום הצמצום הנ"ל במקום שהוא בלתי השגה, והיינו כשישראל מקדשין עצמם במילי דרשות ופורשין עצמן מעולם הזה ומן התענוגים בטלים שהם הבחינת שבאו בעולמות ומושגים לברואים רק מדביקים עצמם למעלה מן העולם הזה והוא הבחינת שבלתי השגה הנ"ל שהוא האין סוף השיריים של האור שנתפשט לתוך העולמות והעולמות לא יכלו לסובלה וחזר לאין סוף ובחינת השיריים הוא בחינת אור חזון הנ"ל. ולכך האומות עולם אין משיגין אלא הבחינה שבתוך העולמות המרומז כנגד ששת ימי המעשה שבהם כלה תכלית בריאת העולמות והוא בחינת התפשטות ואין להם השגה אלא בבחינת שבתוך העולמות ולכן בחרו להם אחד מימי המעשה לשביתה שהוא מבחינת שבתוך העולמות מפני שאין משיגין יותר אבל ישראל משיגין גם למעלה מהעולמות שומרים יום השבת שרומז כנגד בחינות הצמצום כנ"ל. ועל זה רומז ענין הקדושה שהוא הפרישה מן העולם הזה להתדבקות במלמעלה מעולם הזה והוא בבחינת בלתי השגה כנ"ל. והוא שאמר שמור את יום השבת לקדשו דייקא, רצה לומר בבחינות הקדושה שיתדבקו במקום בלתי השגה על ידי שמירתה ומשיג משם כי ישראל הם למעלה והן מקבלין למעלה מהעולמות כנ"ל על ידי שהם מתדבקים בבחינות האין על ידי פרישתם מטבעיות לא כן חלק הגוים שהם בבחינות יש ואין להם חלק שם כלל" ומזה ישכיל האדם כי הברכה ליהודי באה רק כאשר מתדבק בקדושה ופורש מהגשמיים דהיינו כאשר פורש הוא מעסקי העבודה והולך ללמוד תורה ולא מכלה את זמנו רק בעסקי העולם שע"י כך הוא זוכה הוא לברכה בכל מעשה ידיהן בגשמיים והן ברוחניות

כותב בעל קדושת לוי זי"ע "זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ, ז). ובדברות אחרונות כתיב (דברים ה, יב) שמור את יום השבת לקדשו כאשר כו'. ודרשו חכמינו ז"ל (ראש השנה כו) זכור ושומר בדבור אחד נאמרו. הענין, כל המצות שיש בתורה יש בה גוף המצוה, דהיינו המעשה וגם הטעם של המצוה רק שהטעם אינו מצוה רק גוף המעשה לבדו הוא מצוה. אבל מצות שבת גם הטעם אינו מצוה כמו גוף המצוה של שבת שצוינו הבורא לשמור שבת, היינו קיום השבת ושמירתה כמי ששומר מצות המלך ומקיימו מבלתי ידיעת הטעם של המלך רק מאמונה וטעמו של דבר הוא כי ששת ימים עשה ה' את השמים. והטעם גופא צריך לאמונה שאיש הישראל מאמין בלבו בבורא שיש בורא שברא עולם בששת ימי המעשה וכלה מלאכתו ביום השביעי ונח בו. ונמצא הטעם הוא גם כן מצוה כמו עיקר השמירה ונכלל בתורה שמור את יום השבת לקדשו, והזכירה של מצוה זו של היום הקדוש הזה הטעם כמו שכתוב זכר למעשה בראשית, והיינו כנ"ל. ולפי זה בחינת הזכירה שהוא הטעם הנכלל במלת זכור את יום השבת הוא בסוג אחר, דהיינו רצה לומר שהזכירה הוא גם כן מצוה כעין השמירה עם שהזכירה הוא רק הטעם של דבר כי ששת ימים עשה וכו'. אך שהטעם גופא תלוי בעיקר האמונה כנ"ל שעליה נצטוינו בסיני אבני הן אלהיך, להאמין בבורא שהעולם מחודש שהשם יתברך קדמון לכל והוא חידש העולם יש מאין ובשביעי שבת וינפש: ובה יובן מה שאומרים בתכנת שבת כו' צוית פירושה עם סדורי נסכיה כו', היינו רצה לומר הטעם והפירוש של מצוה של שבת גם כן צוית והוא גם כן מצוה. ומה שכתוב שמור את יום השבת לקדשו, יובן גם כן. והוא באופן זה, כי בשני בחינות ברא השם יתברך את העולם בחינות אור ישר ובחינות אור חזון. ובחינת אור ישר, הוא מה שנתפשט לתוך העולמות כל אחד לפי בחינתו כפי שהוא מושג לכל אחד כמו עולם השרפים ועולם החיות אינן משיגין יותר אלא עולם השרפים ועולם החיות וכן עולם העשיה אינו משיג יותר מעולם העשיה והוא מה שמושג בעולמות נקרא אור הישר. ובחינת אור החזון, הוא בחינת אור שנשאר שלא בא לעולם מחמת שאין העולמות יכלו לקבל הבהירות והיה חזון אל האין סוף